

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania G.S.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Ł.

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 9 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 4 marca 2022 r., sygn. akt V Ua 37/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

M.G.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 4 marca 2022 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczoną G.S. od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 19 sierpnia 2021 r., oddalającego odwołanie od decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 15 stycznia 2020 r., utrzymującego w mocy orzeczenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w R. z dnia 29 października 2019 r., zaliczające odwołującą się do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Odwołująca się G.S. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4 marca 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 382 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie drugie k.p.c. i art. 241 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 6 k.p.c. i art. 477^{14a} k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione. Przede wszystkim skarżąca uważa bowiem, że na skutek nierozpoznania istoty sprawy w obu instancjach Sąd oczywiście naruszył przepisy prawa procesowego. Skarżąca stoi też na stanowisku, iż nierozpoznanie istoty sprawy dotyczy ustalenia przesłanek materialnych art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, gdyż na żadnym etapie postępowania sądowego nie ustalono stanu jej zdrowia w ujęciu całościowym. Tymczasem wskazywała ona na wiele chorób, których istnienie potwierdzają poszczególne opinie. Nie została jednak dokonana ocena łącznego wpływu chorób na funkcjonowanie skarżącej.

Zdaniem skarżącej, kolejnym argumentem przemawiającym za przyjęciem jej skargi do rozpoznania jest odpowiedź co do zakresu inicjatywy dowodowej, podejmowanych działań z urzędu przez Sąd w postępowaniu odwoławczym, w szczególności inicjatywy do poczynienia ustaleń w zakresie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności. Zgodnie z art. 477¹⁴ § 6 k.p.c. sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności, które powstały po dniu wniesienia odwołania od tego orzeczenia. W sprawie okoliczności takie wynikają z pisma wnioskodawczyni (pismo z prezentatą z dnia 27 stycznia 2022 r.). Uwzględniając szczególny charakter postępowania odrębnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obligujący do podejmowania przez sąd działań z urzędu, powinien on skutkować przeprowadzeniem przynajmniej czynności sprawdzających. Pismo to zostało całkowicie pominięte, nie spowodowało chociażby zobowiązania skarżącej lub ustanowionego na etapie postępowania odwoławczego pełnomocnika do złożenia wniosków dowodowych, w tym do przedłożenia dokumentacji lekarskiej obrazującej stan zdrowia aktualny na dzień złożenia pisma.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Lektura wniosku skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej nie wskazuje wprost, które z wyżej wymienionych przesłanek przedsądu mają decydować o poddaniu tej skargi merytorycznemu rozpoznaniu. Skarżąca powołuje wszakże art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., co zdaje się sugerować, że za przyjęciem jej skargi do rozpoznania przemawia występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne oraz oczywista zasadność tego środka zaskarżenia.

Wypada w związku z tym przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze

stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Z kolei skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione

zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie* bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Co do sugerowanego występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego trzeba bowiem stanowczo stwierdzić, że w ogóle nie zostało ono wyartykułowane w sposób wcześniej opisany ani w samym wniosku, który wyraźnie odwołuje się wyłącznie do „oczywistego naruszenia prawa procesowego”, ani w uzasadnieniu tego wniosku, w którym skarżąca sugeruje nierozpoznanie istoty sprawy oraz naruszenie art. 477¹⁴ § 6 k.p.c. przez jego niezastosowanie.

Odnosząc się zaś do podnoszonego we wniosku „oczywistego naruszenia prawa procesowego”, Sąd Najwyższy zauważa, że sugestia, jakoby Sąd drugiej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ nie ustalił „przesłanek materialnych art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, gdyż na żadnym etapie postępowania sądowego nie ustalono stanu jej zdrowia w ujęciu całościowym”, w istocie stanowi próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych, z których

jednoznacznie wynikało, że skarżąca z przyczyn reumatologicznych, neurologicznych oraz kardiologicznych kwalifikuje się do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia faktyczne przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów kasacyjnych. Ponadto sugerując, że Sąd Okręgowy nie ustalił przesłanek określonych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, skarżąca odwołuje się do przepisu prawa materialnego, który nie został powołany w podstawach zaskarżenia. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że jeśli skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odwołuje się do określonych przepisów prawnych, to odwołanie to musi odnosić się przynajmniej do jednej z przytoczonych podstaw kasacyjnych, a gdy tak nie jest, Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy rozpoznaje bowiem sprawę w granicach skargi kasacyjnej, które wyznaczają, między innymi, podstawy kasacyjne, a w ich ramach zarzuty naruszenia konkretnych przepisów prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNAPiUS 2002 nr 24 - wkładka, poz. 5; z dnia 15 kwietnia 2002 r., II UKN 256/01, Prok. i Prawo z 2002 r. nr 10, poz. 44, czy też z dnia 20 sierpnia 2008 r., I UK 78/08, LEX nr 818579).

Chybiona jest także sugestia skarżącej, jakoby w sprawie doszło do naruszenia art. 477¹⁴ § 6 k.p.c. wskutek nieuwzględnienia nowej okoliczności, która uzasadniała uchylenie zaskarżonego orzeczenia, przekazanie sprawy do rozpoznania Wojewódzkiemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności i umorzenie postępowania. W tym zakresie należy bowiem stwierdzić, że w judykaturze utrwalone jest stanowisko (skądinąd znane skarżącej, o czym świadczy

trafne odwołanie się przez nią do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2021 r., III USK 152/21, LEX nr 3302354), zgodnie z którym powołany przez skarżącą art. 477¹⁴ § 6 k.p.c., analogicznie jak art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. nie znajduje zastosowania w postępowaniu apelacyjnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2009 r., II UK 102/09, LEX nr 574539 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 kwietnia 2019 r., I UK 137/18, LEX nr 2649752 i z dnia 6 października 2020 r., I UK 314/19, LEX nr 3074748). Istotą obowiązującego wzorca postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest bowiem wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia, a które nie były znane lekarzom organu rentowego ani organowi rentowemu (analogicznie lekarzom orzekającym w zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności) w dacie wydania decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199; z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 260; z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 240; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553; z dnia 5 czerwca 2013 r., III UK 147/12, LEX nr 1619190; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149 oraz z dnia 13 lutego 2019 r., III UK 43/18, OSNP 2019 nr 10, poz. 123). Sąd Okręgowy jako sąd drugiej instancji nie mógł więc naruszyć art. 477¹⁴ § 6 k.p.c.

W sprawie, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej, nie doszło też do naruszenia art. 477^{14a} k.p.c. Przede wszystkim należy bowiem wyjaśnić, że treść art. 477^{14a} k.p.c. nie ma bytu samodzielnego i zastosowanie tego przepisu wymaga w pierwszej kolejności spełnienia warunków z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2018 r., I UZ 29/18, LEX nr 2561073). Niemniej ustanowiona w tym przepisie możliwość przekazania sprawy bezpośrednio organowi rentowemu powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. wystąpiły takie wady decyzji organu rentowego, których naprawienie w postępowaniu sądowym nie jest możliwe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 października 2020 r., III UZ 31/20, LEX nr 3070416). Ponadto, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nierozpoznanie istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.) polega na nierozpoznaniu przez sąd pierwszej instancji sprawy w zakresie objętym decyzją

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 lipca 2007 r., III UK 20/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 264). W postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd winien rozstrzygać o prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego, a zatem w granicach jej treści i przedmiotu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest zaś stanowisko, zgodnie z którym przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja oraz wniesione od niej odwołanie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., I UZP 4/13, LEX nr 1469177; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 maja 2013 r., I UK 12/13, LEX nr 1331260; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I UK 90/17, LEX nr 2553859; z dnia 20 września 2018 r., I UK 245/17, LEX nr 2553894 a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286). W orzecznictwie podnosi się też, że przedmiot sporu w sprawach ubezpieczeniowych determinuje w pierwszej kolejności przedmiot decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie zakres odwołania od tej decyzji, ponieważ rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego, sąd ubezpieczeń społecznych rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach wyznaczonych, z jednej strony, zakresem samego odwołania, a z drugiej przez przedmiot decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10, LEX nr 667499; z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518; z dnia 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNAPiUS 2002 nr 5, poz. 121 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 i z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżąca nie wykazała potrzeby poddania jej skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

M.G.

[a!]